

Jelshøj

Gravhøj

Bronzealder

Gravhøj

1: Jelshøj er en af de store gravhøje fra bronzealderens begyndelse. Her set fra vest.

Jelshøj er med sine 128 m over havet det højeste punkt omkring Århus. Højen blev formodentlig anlagt i den ældre bronzealder (1.800 - 1.000 f.Kr.), og fra stedet er der en fin udsigt over både Århus by og bugt samt det bølgede landskab vest og syd for højen.

1: Jelshøj er en af de store gravhøje fra bronzealderens begyndelse. Her set fra vest.

Der har ikke været foretaget udgravninger i højen, hvorfor vi ikke ved hvad den rummer, men sådanne højt beliggende storhøje har som regel været benyttet som gravplads i mere end tusinde år.

2: Udsigten fra Jelshøj mod sydvest. En god grussti fører fra parkeringspladsen frem til højen.

De blev oftest bygget til højtstående personer i bronzealderens begyndelse, hvor de afdøde blev gravlagt i egekister. Siden hen blev andre grave tilføjet og højen som regel udvidet (se Egehøj). Da gravskikken i den yngre del af bronzealderen (1.000 - 500 f.Kr.) ændrede sig til ligbrænding, nedsatte man også

gravurnerne i de gamle storhøje. En storhøj som Jelshøj er ikke bare en simpel jordhøj over en enkelt grav: Et snit gennem højen ville givetvis afsløre både forskellige byggefaser og tilbygninger samt adskillige gravanlæg fra en lang brugstid. Ifølge folketroen siges det, at der ligger 3 konger begravet i højen.

3: Østsiden af Jelshøj med stien som fører videre gennem Holme Bjerge.

Jelshøj ligger i Holme Bjerge som er en randmoræne dannet under sidste istid. Oprindeligt har der ligget adskillige gravhøje i bakkerne, men mange er fjernet i dag - især på grund af landbrugets mekanisering og byernes vækst gennem de seneste århundreder. Tulshøj (115 m.o.h.) og en gravhøj ved Gunnestrupgård ca. 1 km sydvest for Jelshøj ses dog stadig. En afmærket stierute fører gennem Holme Bjerge - både mod vest til Tulshøj og fra Jelshøj til den offentlige parkeringsplads ca. 400 m øst for højen.

4: Et billede fra en svunden tid. Søren Jelsbak pløjer sine marker ved Jelshøj (nov. 1935).

På toppen af Jelshøj står en firkantet granitstolpe - et såkaldt geodætisk postament - da højen ligesom Sorring Loddenhøj og Hohøj indgår som et af hovedpunkterne i det danske opmålingsnet. Herpå er årstallet 1873 også indhugget. Det er året hvor postamentet blev etableret og højen frededes.

5: Granitpostamentet på toppen af Jelshøj og udsigten mod nord.

De store gravhøje har altid været markante i landskabet. Derfor er der typisk også gennem tiden opstået mange sagn omkring dem.

Til Jelshøj tilknyttedes et sagn der også vedrører Borum Eshøj ved Borum / Sabro ca. 16 km mod nordvest.

Det beretter om den lokale sagnhelt Svend Felding, og sagnet er også gengivet i Anna Lindebo Leth's fine guide "Fortidsminder i Århus-området" udgivet af Århus Amt, som her citeres:

"Svend Felding blev født i Falling og tjente som karl på gården Åkær.

Han var en vældig kæmpe, og engang kom trolden fra Jelshøj og bad Svend Felding om at hjælpe sig i kampen mod bjergtrolden fra Borum Eshøj. Svend Felding indvilligede i at hjælpe, for han mente at han både var stærk og dygtig nok. Trolden ville imidlertid først prøve hans kræfter, og det foregik på den måde, at han rakte Svend Felding en svær jernstang, men den magtede han ikke at løfte. Derpå rakte trolden ham et horn, han skulle drikke af. Da han havde drukket lidt, lykkedes det ham at løfte stangen, men først da han havde drukket hele hornet ud, var han i stand til at svinge stangen ganske ubesværet. Drikken havde givet ham 12 mands styrke.

Trolden forklarede nu Svend, at han på vejen ville møde en rød og en sort tyr, der kæmpede mod hinanden og han fik den besked, at han skulle afgøre kampen til fordel for den røde.

Svend Felding drog afsted, og som forudsagt mødte han de to tyre. Den sorte, som var trolden fra Borum Eshøj, blev jaget væk, mens den røde, som var Jetshøjtrolden, fik lov at blive tilbage. Som tak for indsatsen fik han lov at beholde de 12 mands styrke".

2: Udsigten fra Jelshøj mod sydvest. En god grussti fører fra parkeringspladsen frem til højen.

3: Østsiden af Jelshøj med stien som fører videre gennem Holme Bjerge.

4: Et billede fra en svunden tid. Søren Jelsbak pløjer sine marker ved Jelshøj (nov. 1935).

5: Granitpostamentet på toppen af Jelshøj og udsigten mod nord.

Adgang

- På Ringvej Syd i Århus, ca. 300 m. før udmundingen i Oddervej i Højbjerg drejes ad Jelshøjvej i vejens sydside.
- Følg vejen ca. 1,5 km mod vest frem til den vestligste parkeringsplads på det arealfredede område, hvorfra en grusbelagt trampesti fører frem til højen.

Faciliteter

- Stor P-plads og grusbelagt gangsti til højen.
- Informationsskilt ved højens vestside nedenfor trappe til højens top.
- En offentlig sti fortsætter østover til arealfredningens østlige parkeringsplads.
- Afstand til fortidsminde: ca. 100 m.

Særlige forhold

- Handicapvenlige adgangsforhold fra parkeringsplads og frem til Jelshøj.

VIDEO

Youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=EldWGLPvqO0>

Relateret litteratur

Guide til Danske fortidsminder – Carsten Henrik Bang (Gyldendal og Skov-og Naturstyrelsen, 1994)

Natur og Kulturguide til Århus Amt – Poul Henning Jensen (Århus Amt, 1997)

Vejviser til Danmarks Oldtid – Ingrid Falktoft Andersen (Wormianum, 1994)

Danmarkshistorien bind 3-4, Bronzealderen – (Sesam, 1981-84)

Danske høje fra sagn og tro – Mads Lidegaard (Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 1998)

Fund af egekister fra bronzealderen i Danmark – Vilhelm Boye (Wormianum, 1986)

Danmarks Oldtid. Bronzealderen – Johannes Brøndsted (Gyldendal, 1. udgave 1938-40)

Fortidsminder i Århus-området – Anna Lindebo Leth (Århus Amt, Natur og Miljø, 1993)

Borum Eshøj Revisited – Bronze Age monumental burial traditions in eastern Jutland, Denmark

Jarlen af Jelshøj

Holme Bjerge - Skåde Bakker - En geologisk perle – (-, -)

Praktisk Information

ADRESSE

8270 Højbjerg, Midtjylland

EJERFORHOLD

Privatejet

GPS

56.097705, 10.181333

UTM

E573489 N6217583